

ความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิยม และพฤติกรรมการเลือกตั้ง ในประเทศไทย: ตัวแบบวิเคราะห์ถดถอยเชิงพื้นที่

Urbanization, Regionalism, and Voting Behavior in Thailand: Spatial Regression Model

สุทธาสินี ลำภาชี¹
อานนท์ คักดีวรวิชัย²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิยมกับพฤติกรรมการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2554 ดัชนีความเป็นเมืองพัฒนาจากการวิเคราะห์หุ้มขสำคัญ (Principal Component Analysis) ซึ่งประกอบด้วยสองमुखสำคัญคือ ดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมือง (USEI) และดัชนีความหนาแน่นของเมือง (UDI) การศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วย สัดส่วนการเลือกพรรคต่างๆ สัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งศึกษาโดยใช้ตัวแบบวิเคราะห์ถดถอยเชิงพื้นที่ (Spatial Error Regression Model) พบว่าพื้นที่ที่มีดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมือง (USEI) และดัชนีความหนาแน่นของเมือง (UDI) ต่ำมีแนวโน้มเลือกพรรคเพื่อไทย ซึ่งตรงข้ามกับพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้คะแนนเสียงในพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองสูง ดัชนีความเป็นเมืองสัมพันธ์ทางบวกกับสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน นอกจากนี้ยังพบว่าการเลือกตั้งในประเทศไทยมีความเป็นภูมิภาคนิยมอย่างชัดเจน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย ในขณะที่ภาคใต้เป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์

คำสำคัญ: ความเป็นเมือง, ภูมิภาคนิยม, พฤติกรรมการเลือกตั้ง, ตัวแบบวิเคราะห์ถดถอยเชิงพื้นที่

¹ นักศึกษาปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิเคราะห์ธุรกิจและการวิจัย) คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (ดร.)

Abstract

There are few evidences on the relationship between political geography and election. This study aims at exploring the relationship between urbanization and latest voting behavior (2011) in Thailand using spatial error regression analysis. Urbanization index has been constructed by principal component analysis, and two components are revealed, namely urban socioeconomic index (USEI) and urban density index (UDI). The study of voting behavior was collected from the Election Commission of Thailand including vote sharing from political parties, the proportion of the people who do not go to polling station to vote and people who choose their right for vote no.

Spatial error regression model was applied in this study. The result shows that the place where USEI and UDI were low tend to vote for Pheuthai party. This was contrary to the Democrat party that gained votes in high Urbanization index and positively relates with the proportion of the people who do not go to polling station and go to choose their right for “no vote”. Besides, the result has shown that the election in Thailand is regionalism as follows: Pheuthai Party dominates northeastern region, while Democrat party occupies southern region.

Keywords: Urbanization, Regionalism, Voting behavior, Spatial regression

บทนำ

ความเป็นเมืองเกิดขึ้นเมื่อชนบทได้รับอิทธิพลจากสังคมเมืองในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม รวมไปถึงระบบสาธารณสุข โลก ผ่านทางการติดต่อสื่อสารหรือนโยบายแผนพัฒนาเมือง ส่งผลให้รูปแบบพื้นที่หรือความคิดของคนชนบทเปลี่ยนไปจากเดิม ปัจจุบันเสรีนิยมแบบเมือง (Urban Liberalism) เริ่มมีอิทธิพลกับคนรุ่นใหม่ในชนบทมากขึ้นส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และพฤติกรรม จนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนชนบทเดิมและคนชนบทรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสังคมเมือง (อิทธิพร ขำประเสริฐ, 2554, น. 29) ในการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งที่ผ่านมา ความเป็นเมืองถูกพิจารณาในแง่ของตัวแปรถิ่นที่อยู่อาศัยใน 2 รูปแบบคือ เขตเทศบาล และขอบเขตจังหวัด โดยจังหวัดกรุงเทพฯ เป็นตัวแทนของเขตเมือง และจังหวัดอื่นๆ เป็นตัวแทนเขตชนบท (Thananithichot,

2012, p. 91; ปราโมทย์ ประสาทกุล, สุรีย์พร พันพิ่ง, & ปัทมา ว่าพัฒนางศ์, 2550, น. 7)

การศึกษานี้จึงพยายามพัฒนาตัวชี้วัดซึ่งมีนัยสำคัญหลายมิติในการวัดความเป็นเมือง โดยใช้เทคนิคทางสถิติการวิเคราะห์หลักสำคัญ (Principle component Analysis: PCA) จัดกลุ่มตัวแปรที่สัมพันธ์กันไว้ด้วยกันแล้วสร้างตัวแปรใหม่ เพื่อเป็นตัวชี้วัดความเป็นเมืองในด้านต่างๆ (Mehaina, El-Bastawissi, & Ayad, 2016, p. 300)

ทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย เป็นทฤษฎีที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในการอธิบายการเมืองของประเทศไทย ในปี 2533-2536 กลุ่มคนชนบทซึ่งเป็นฐานเสียงของประเทศ ถูกมองว่าอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ชื่อสิทธิ์ขายเสียง มองการเลือกตั้งเป็นเพียงเครื่องมือในการหาประโยชน์ ในขณะที่ชนชั้นกลางโดยเฉพาะคนเมืองคือกลุ่มคนที่เลือกผู้แทนจากความสามารถในการบริหาร

ประเทศ ถูกมองว่าเป็น “ฐานนโยบาย” (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556, น. 8-11) จากทฤษฎีนี้เห็นได้ว่าการแบ่งแยกทางการเมืองระหว่างคนเมืองและคนชนบทอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นการศึกษานี้จึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้ง เพื่อให้เข้าใจบริบทของการเมืองไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ความเป็นภูมิภาคนิยมของการเลือกตั้งในประเทศไทยยังคงปรากฏอย่างเห็นได้ชัด ภาคใต้มีแนวโน้มเลือกพรรคประชาธิปัตย์ และผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มเลือกพรรคเพื่อไทย (อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2550, น. 78) การขัดเคลาทางการเมืองและตัวช่วยที่ทำให้สามารถตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่มีอย่างจำกัด เช่น ภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง มีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอย่างมาก (ยุทธพร อิศรชัย, 2554, น. 12) จากทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Downs, 1957, p. 138) เห็นได้ว่าการแบ่งแยกระหว่างชนบท-เมือง และความเป็นภูมิภาคนิยม ยังคงปรากฏอยู่ เนื่องมาจากผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีความแตกต่างกันในเรื่องการมีอำนาจทางการเมืองเพื่อที่จะได้รับบรรลุประโยชน์สูงสุดผ่านการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามยังไม่มีหลักฐานชัดเจนที่ชี้ถึงการแบ่งแยกระหว่างเมืองกับชนบท และการแบ่งแยกระหว่างภูมิภาค ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งในประเทศไทย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมือง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิยม กับพฤติกรรมทางการเมือง การพัฒนาเมืองควรมีการควบคุมเพื่อให้เมืองพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน และเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนต่างๆ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556, น. 66) มิเช่นนั้นความไม่เท่าเทียมและการแบ่งแยกของกลุ่มคนอาจมีมากขึ้น (Li, Wang, Zhu, & Zhao, 2014, p. 81) ผลจากการศึกษานี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาเมือง การพัฒนาการเมือง และเป็นแนวทางในการวาง

นโยบายของพรรคการเมือง นอกจากนี้ในเชิงทฤษฎีงานวิจัยนี้ช่วยอธิบายทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยจากเดิมที่กล่าวถึงการแบ่งแยกทางการเมืองของกลุ่มคนชนบทและเมือง ไปสู่การแบ่งแยกทางการเมืองแบบภูมิภาคนิยม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ความเป็นเมือง: ค่านิยมและการวัดความเป็นเมือง

ปัจจุบันการพัฒนาความเป็นเมืองและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการสื่อสารไร้พรมแดน การพัฒนาความเป็นเมืองอาจมาจากปัจจัยภายในของเมือง เช่น ความสามารถในการเป็นศูนย์กลาง ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน ในทางเดียวกันการพัฒนาความเป็นเมืองก็มาจากปัจจัยภายนอกเช่นสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่ง แผนพัฒนาของรัฐบาล และอิทธิพลของเมืองขนาดใหญ่ที่มีผลต่อเมืองขนาดเล็ก โดยทั่วไปการวัดความเป็นเมืองมีเงื่อนไข 4 ประการ ประกอบด้วย (1) เขตแดนทางการเมืองซึ่งกำหนดโดยกฎหมาย เช่น ขอบเขตเทศบาล (2) จำนวนประชากรหรือความหนาแน่นของประชากร (3) ความสมบูรณ์ของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองและ (4) เปอร์เซนต์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเมือง (United Nations Development Programme [UNDP], 2016, p. 1)

UNCHS หรือ HABITAT จัดทำดัชนีวัดการพัฒนาเมือง (City Development Index: CDI) เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการเปรียบเทียบและจัดลำดับการพัฒนาประเทศ โดยใช้เทคนิคทางสถิติ Principle Component Analysis (PCA) จัดกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องออกเป็นตัวชี้วัดย่อย 5 ด้าน คือ ด้านสาธารณูปโภค, ด้านการจัดการของเสีย,

ด้านสุขภาพ, ด้านการศึกษา และด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (United Nations Centre for Human Settlements [Habitat], 2001, p. 118)

ในการศึกษาการจัดประเภทการตั้งถิ่นฐานของเมืองและชนบทรูปแบบใหม่ ในประเทศอียิปต์ ใช้เทคนิค PCA ตามมาตรฐาน OECD เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมือง (comprehensive urbanization level index: CULI) (Organisation For Economic Co-Operation And Development, 2008, pp. 25-26) ตัวชี้วัด CULI ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มการขยายตัวเชิงพื้นที่ กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มบริการภาครัฐ และกลุ่มสังคม นอกจากนี้ยังได้ศึกษาสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (Spatial Autocorrelation) จากตัวชี้วัดดังกล่าว ผลปรากฏว่า พื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานสูง จะเกาะกลุ่มกันในเมืองหลักของแต่ละเขตการปกครอง (Mehaina et al., 2016, pp. 302-307)

การพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมืองมีความสำคัญเพราะนำไปใช้วิเคราะห์และวางแผนพัฒนาเมืองและเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี เช่น การปรับค่าแรงขั้นต่ำของกระทรวงแรงงาน การจัดสรรทรัพยากรเพื่อโรงพยาบาลและการดูแลสุขภาพโดยกระทรวงสาธารณสุข รวมไปถึงการก่อสร้างถนนและโครงสร้างพื้นฐานโดยกรมทางหลวง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) ตัวชี้วัดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดความเป็นเมืองคือความหนาแน่นของประชากร ที่สันนิษฐานว่าเมื่อความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้น การรวมกลุ่มของสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ความเป็นเมืองยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมจากการศึกษาความเป็นเมืองของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยพะเยาพบว่า นอกจากเศรษฐกิจและการบริหารการปกครองจะมีผลต่อการกลายเป็นเมืองแล้ว ความเป็นเมืองด้านสังคม เช่น ประชากรและวิถีชีวิต ก็เป็นตัวชี้วัดความเป็นเมืองที่สำคัญเช่นกัน (ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ และคณะ, 2560, น. 185)

ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการสร้างตัวชี้วัดความเป็นเมืองโดยครอบคลุมด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม โดยใช้การวิเคราะห์मुखสำคัญ

ความเป็นเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้ง

การศึกษานี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งในหลายมุมมอง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง การแบ่งขั้วทางการเมือง และความเป็นภูมิภาคนิยม

ความเป็นเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเป็นการตระหนักหน้าที่ของพลเมืองดีผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะก่อให้เกิดความรู้ทางการเมืองและการตระหนักตนถึงการเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นเครื่องมือในการดึงอำนาจทางการเมืองหรือการเจรจาต่อรองทรัพยากรของกลุ่มคนต่างๆ ในพื้นที่ (Lawrence A. Scaff, 1975 อ้างถึงใน ภักรีรินทร์ สว่างดี, 2553, น. 22-23)

ผลการศึกษาจากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง (ถวิลวดี บุรีกุล & โรเบิร์ต บี อัลบริทตัน, 2543, น. 13-14; สติธร ธนานิธิโชติ, 2550, น. 19-20)

นอกจากนี้บุคคลที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มที่จะซื้อสิทธิ์ขายเสียงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภาวะเศรษฐกิจถดถอยหรือตกต่ำ คนเหล่านี้จะออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อหารายได้หรือประโยชน์เข้าตนเอง โดยไม่คำนึงถึง

นโยบายสาธารณะ (Thananithichot, 2012, p. 87) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยที่อธิบายว่าคนเมืองจะไม่ค่อยออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากในชีวิตประจำวันคนเหล่านี้สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง จึงไม่เห็นประโยชน์จากการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่คนชนบทจะให้ความสำคัญกับการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากคนเหล่านี้ต้องการได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2550, น. 116-117) อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยถูกท้าทายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันกระแสความคิดแบบเมืองกระจายไปสู่สังคมชนบท ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีความทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อเจรจาต่อรองผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรจากรัฐบาล (สำนักข่าวอิศรา, 2553)

อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าคนที่อาศัยในเขตเมืองมักเกิดความเบื่อหน่ายทางการเมือง (Political apathy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนกรุงเทพฯ เนื่องมาจากการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในด้านต่างๆ ส่งผลให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองรวมถึงการทุจริตได้อย่างง่ายดาย (Thananithichot, 2012, p. 101) ดังนั้นทางเลือกใหม่สำหรับคนเมืองเหล่านี้คือ การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และการไม่ประสงค์ลงคะแนน ทั้งนี้คนเมืองอาจยุ่งกับงานในชีวิตประจำวัน ทำให้ไม่สามารถออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่คนชนบทมีเวลาว่างทำให้สะดวกแก่การออกไปใช้สิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกิดการว่างงานแฝงในพื้นที่ชนบท นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำของคนที่ย้ายในเขตเมืองสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีการกระจายความรับผิดชอบ (Theory of diffusion of responsibility) หรือ Bystander effect ซึ่งเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Darley & Latane, 1968, pp. 379-380) อธิบายได้ว่า คนเมือง โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง จะไม่จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบทางสังคมมากนัก และลักษณะการลงคะแนนเสียง มักจับมือใครดมไม่ได้ ว่าใครไปเลือกใครมา ดังนั้น สัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และ สัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนจึงพบมากในพื้นที่สังคมเมือง ในทางกลับกันพื้นที่ชนบทซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรต่ำ จะง่ายต่อการสังเกตเห็นว่าใครไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือพฤติกรรมการเลือกตั้งของแต่ละคนเป็นอย่างไร (Harkins & Latané, 1998, p. 205)

ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H1: ความเป็นเมืองสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

H2: ความเป็นเมืองสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน

ความเป็นเมืองและการแบ่งขั้วทางการเมือง (Political polarization)

ในประเทศไทยการแบ่งแยกทางการเมืองระหว่างเมืองและชนบทสามารถเห็นได้ชัด เห็นได้จากพรรคการเมืองที่ได้รับความนิยมของคนเมืองและคนชนบทมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน (Roy, Perrella, & Borden, 2015, pp. 121-123) บุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นไปในทางเดียวกันจะมีแนวโน้มเลือกพรรคการเมืองเดียวกัน ทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางสังคมของกลุ่มคนขึ้น โดยกลุ่มคนที่มีความคิดคล้ายกันรวมตัวกัน เรียกว่า กลุ่มใน (in-group) ในขณะที่สมาชิกในกลุ่มมักต่อต้านสมาชิกที่อยู่ภายนอกกลุ่ม (out-group) หรือที่เรียกว่า กลุ่มนอก (Duell & Valasek, 2017, p. 5)

การศึกษาเรื่องการแบ่งขั้วทางการเมืองที่ผ่านมาพบว่า คนที่มีถิ่นอาศัยในเขตเมืองจะสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่คนที่มีถิ่นอาศัยในเขตชนบท

จะสนับสนุนพรรคเพื่อไทย อัตลักษณ์ทางสังคมของคนสองกลุ่มมีความชัดเจนอย่างเห็นได้ชัด กลุ่มที่สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์โดยเฉพาะคนกรุงเทพฯ มักจะถูกกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคเพื่อไทย (อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุक्ति มุกดาวิจิตร, และนิติ ภาวครพันธ์ุ, 2556, น. 58)

การแบ่งแยกของถิ่นที่อยู่อาศัยและอุดมการณ์ทางการเมืองนำไปสู่การเกิดขึ้นของกลุ่มสนับสนุนทางการเมืองต่างๆ เช่น พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (กลุ่มคนเสื้อแดง) การกำหนดนโยบายสาธารณะของแต่ละพรรคการเมืองอาจเป็นเหตุผลหลักของการนำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมืองที่รุนแรง พรรคเพื่อไทยได้รับการสนับสนุนอย่างมากผ่านนโยบายประชานิยมซึ่งนโยบายนี้ดึงดูดความสนใจของคนชนบทที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความนิยมจากคนเมืองซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า คนเหล่านี้จะคำนึงถึงเสถียรภาพและการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก (อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ, 2556, น. 110)

ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H3: ความเป็นเมืองในมุมมองของสถานภาพเศรษฐกิจสังคม และความหนาแน่น สัมพันธ์เชิงลบกับสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทย

H4: ความเป็นเมืองในมุมมองของสถานภาพเศรษฐกิจสังคม และความหนาแน่น สัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์

ความเป็นภูมิภาคนิยม (Regionalism) และการแบ่งขั้วทางการเมือง

ความเป็นภูมิภาคนิยมในการเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างชัดเจน พรรคเพื่อไทยมีฐานเสียงอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ

ภาคเหนือ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์มีฐานเสียงอยู่ที่ภาคใต้และเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพฯ ผู้คนมักจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้แทนที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยเดียวกับตน และต่อต้านพรรคฝ่ายตรงข้ามเพื่อที่จะเพิ่มอัตลักษณ์ทางสังคมและการเป็นสมาชิกภายในกลุ่ม การศึกษาที่ผ่านมาจึงพบว่าคนชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อพยพย้ายเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ มักรู้สึกแปลกแยกจากคนเมือง เนื่องจากมักถูกเรียกว่า คนลาว (ยงยุทธ บุราสิทธิ์, 2556, น. 73-74)

พรรคเพื่อไทยถูกก่อตั้งและอยู่ภายใต้การบริหารของทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคนภาคเหนือ เขาได้วางนโยบายสาธารณะที่ส่งผลกระทบต่อความคิดของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายบัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ในปี 2544 ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) สามารถอธิบายการเลือกพรรคการเมืองของคนชนบทได้ว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจะพิจารณาพรรคการเมืองที่ให้ประโยชน์แก่ตนมากที่สุด นั่นคือพรรคเพื่อไทย พรรคนี้ได้รับความนิยมและความเชื่อใจอย่างมากในคนที่มิถิ่นอาศัยในชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในทางกลับกันพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุนอย่างมหาศาลจากคนที่มิถิ่นที่อยู่อาศัยในภาคใต้ เนื่องมาจากพรรคนี้ถือได้ว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทในการเลือกตั้งของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีนายกรัฐมนตรีนครี่ที่เป็นคนใต้ ความซื่อสัตย์สุจริตและผลงานในการทำงานทำให้คนใต้รู้สึกภาคภูมิใจกับตัวแทนของตน (Kitiarsa, 2009, p. 166; จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547, น. 62-63; ยุทธพร อิศราชัย, 2554, น. 12) ภาคใต้ถือได้ว่าเป็นความจงรักภักดี (Brand Loyalty) ต่อพรรคประชาธิปัตย์อย่างมาก เห็นได้จากการไม่เปิดโอกาสให้พรรคอื่นเข้ามามีบทบาท

ในพื้นที่ภาคใต้ยกเว้นพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้ แม้ว่าคนใต้จะอพยพเข้าไปทำงานทำในกรุงเทพฯ แต่พวกเขายังคงสนับสนุนตัวแทนทางการเมืองในถิ่นที่อยู่เดิมของตนเองอย่างเหนียวแน่น ปრაการการณ์นี้เกิดขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นกัน ในขณะที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตเมือง คนส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นความสามารถของพรรคการเมืองจึงมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้แทนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนที่คาดว่าจะได้รับ

ทฤษฎีหัวใจแห่งดินแดน (Heartland theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ สามารถใช้อธิบายการเลือกตั้งได้ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพฯ เป็นหัวใจสำคัญของประเทศไทย กรณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนชนบทมีจำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ ทำให้มีจำนวน สส. 126 คน ถ้าพรรคการเมืองใดได้ภาคนี้เป็นฐานเสียง พรรคการเมืองนั้นจะมีโอกาสชนะการเลือกตั้ง ภาคนี้จึงถือว่าเป็นฐานเสียงที่สำคัญของประเทศ เป็นหัวใจแห่งดินแดน (บุญทัน ดอกไธสง, 2541, น. 10-11) ในขณะที่กรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวงของประเทศไทยโดยเป็นศูนย์กลางทางการจัดการ เศรษฐกิจและเทคโนโลยี คนกรุงเทพฯ จึงถูกพิจารณาเป็นฐานนโยบายในทฤษฎีสองนครประชาธิปัตย์ แต่เนื่องจากมีจำนวน สส. น้อยกว่า จึงถือว่าเป็นดินแดนชายขอบ (Rimland) ซึ่งมีอำนาจในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ของการเลือกตั้งน้อยกว่ามาก

ดังนั้นจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

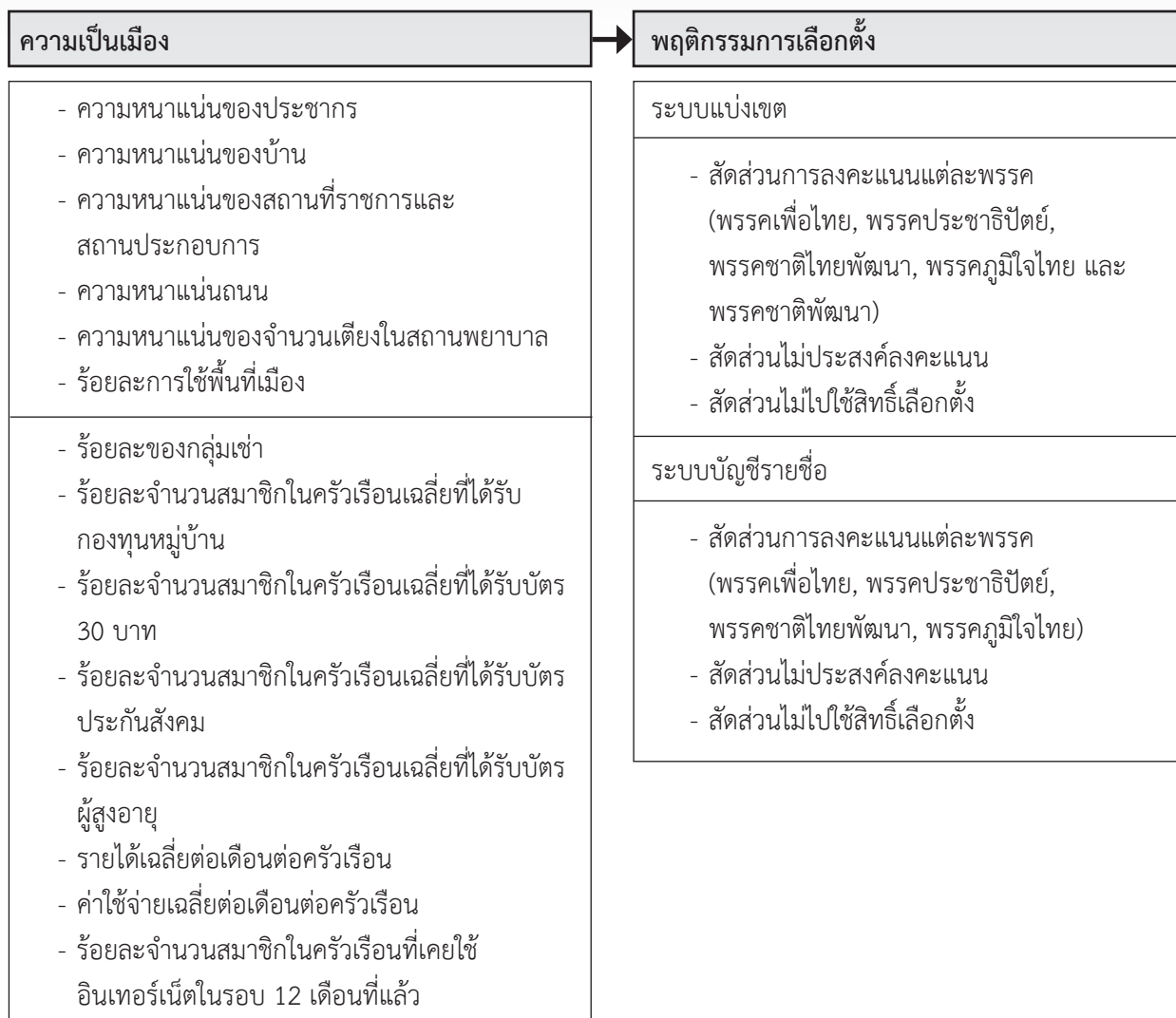
H5: ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สัมพันธ์กับสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทย

H6: ภาคใต้และกรุงเทพฯ สัมพันธ์กับสัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์

การศึกษานี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 14 ตัวซึ่งสัมพันธ์กับการวัดความเป็นเมือง จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถแบ่งกลุ่มของตัวแปรตามทฤษฎีออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังกรอบการวิจัยรูปที่ 1 (หน้า 84)

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ปี พ.ศ. 2554 จากหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย ความหนาแน่นของประชากร (จำนวนประชากร / พื้นที่รวม) และความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย (จำนวนบ้าน / พื้นที่รวม) มาจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ความหนาแน่นของสถานที่ราชการและสถานประกอบการ (จำนวนสถานที่ราชการและสถานประกอบการ / พื้นที่รวม) และความหนาแน่นของถนน (ความยาวรวมของถนน / พื้นที่ทั้งหมด) มาจากกระทรวงคมนาคม ความหนาแน่นของจำนวนเตียงในสถานพยาบาล (จำนวนเตียงที่มีในโรงพยาบาล / พื้นที่รวม) มาจากกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละการใช้พื้นที่เมือง (พื้นที่เมือง / พื้นที่ทั้งหมด) อ่างอิงกรมพัฒนาที่ดิน ร้อยละของกลุ่มเช่า (จำนวนครัวเรือนที่มีสถานภาพเช่า / สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัยทั้งหมด) ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตร 30 บาท ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรประกันสังคม ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรผู้สูงอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตในรอบ 12 เดือนที่แล้ว มาจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Socio-economic status: SES) พ.ศ. 2554 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

นอกจากนี้ ข้อมูลพฤติกรรมการเลือกตั้ง ประกอบด้วย สัดส่วนการลงคะแนนแต่ละพรรค สัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน และสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มาจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นข้อมูลรายเขตเลือกตั้ง การศึกษานี้มีหน่วยวิเคราะห์เป็นเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งหมด 375 เขตเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 ตัวแปรข้างต้นถูกนำมาผ่านการจัดกระทำข้อมูล (Data manipulation) ให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) รายเขตเลือกตั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติ 2 เทคนิคหลักคือ การวิเคราะห์मुखสำคัญ (Principal Component Analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ที่ใช้สร้างดัชนีความเป็นเมือง และตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ Spatial Error Regression เป็นเทคนิคที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิยม ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และพฤติกรรมการเลือกตั้ง

การวิเคราะห์मुखสำคัญ (Principal Component Analysis: PCA)

การวิเคราะห์मुखสำคัญ (H. Hotelling, 1936; Hotelling, 1933) เป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยในการค้นหาโครงสร้างของตัวแปรหลายๆ ตัวแปรที่สัมพันธ์กัน และลดจำนวนตัวแปรที่สัมพันธ์กันให้อยู่ในमुखสำคัญเดียวกัน กระบวนการวิเคราะห์ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (2) การสกัดमुखสำคัญโดยวิธี PCA (3) การหมุนแกนमुखสำคัญ (4) การแปลความหมายमुखสำคัญ และ (5) การคำนวณคะแนนปัจจัยमुखสำคัญที่มีค่า Eigenvalue มากกว่า 1 จะพิจารณาเป็นमुखสำคัญ โดยน้ำหนักของ loading ควรมากกว่า .30 (Hair, Tatham, Anderson, & Black, 1995, p. 385) การหมุนแกนแบบตั้งฉากแบบ Varimax เป็นวิธีการหมุนแกนเพื่อให้ได้मुखสำคัญที่มีโครงสร้างง่ายต่อการแปลความหมายของमुखสำคัญ (Thompson, B., 2004, อ้างถึงใน Taherdoost, Sahibuddin, & Jalaliyoon, 2014, p. 380) ผลลัพธ์จาก PCA จะได้คะแนนमुखสำคัญซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอย (regression) มาคำนวณดัชนีวัดความเป็นเมือง (Petrisşor, Ianoş, Iurea, & Vaăidianu, 2012)

ตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ (Spatial Error Regression Analysis)

กฎข้อที่หนึ่งของวิชาภูมิศาสตร์ คือ “Everything is related to everything else, but near things are more related than distant things” (Tobler, 1970, pp. 236-237) หรือกล่าวได้ว่า ทุกสิ่งย่อมสัมพันธ์กัน สิ่งที่อยู่ใกล้กันจะสัมพันธ์กันมากกว่า สิ่งที่อยู่ไกลกัน เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์เชิงพื้นที่จึงมีความจำเป็น ดังนั้น การศึกษานี้จึงใช้เทคนิค spatial error regression model ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมือง ภูมิภาคนิคม และพฤติกรรมการเลือกตั้ง โดยใช้

การถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่แบบ Queen Contiguity ซึ่งพื้นที่ที่มีขอบเขตส่วนใดส่วนหนึ่งติดกันจะถูกให้น้ำหนักเป็น 1 ทั้งนี้ Spatial Error Regression Analysis อนุญาตให้ error term สัมพันธ์กันเพื่อแก้ปัญหาการไม่เป็นอิสระกันเชิงพื้นที่ (spatial dependency) (Anselin, 2001, p. 316) ดังนี้

$$Y = X\beta + \epsilon; \epsilon = \lambda W\epsilon + u$$

โดย, λ เป็นค่าสัมประสิทธิ์แสดงอิทธิพลของสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่, ϵ คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ไม่ได้แก้ปัญหาเรื่องการไม่เป็นอิสระกันเชิงพื้นที่, W คือ เมทริกซ์น้ำหนักพื้นที่ (Spatial weight matrix) และ u คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่แก้ปัญหาเรื่องการไม่เป็นอิสระกันเชิงพื้นที่โดย regress ϵ ลงบน $W\epsilon$ เพื่อประมาณค่า λ อย่างไรก็ตามมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า (1) u มีค่าความคลาดเคลื่อนคงที่และ (2) u เป็นอิสระกันเชิงพื้นที่

ผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมือง และ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิคม และพฤติกรรมการเลือกตั้ง

การพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเมือง

สถิติเชิงพรรณนาและสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้วัดความเป็นเมือง 14 ตัวแปร ช่วยให้เข้าใจลักษณะของข้อมูล มีรายละเอียดดังตารางที่ 1 เมื่อพบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจึงเข้าสู่การวิเคราะห์मुखสำคัญ โดยใช้วิธีหมุนแกนแบบ Varimax ซึ่งได้ 2 मुखสำคัญคือ ดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมือง (USEI) และดัชนีความหนาแน่นของเมือง (UDI) ดังตารางที่ 2 USEI และ UDI สามารถอธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรได้ 61.43% และ 14.11% รวมทั้ง 2 मुखสำคัญสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ 75.54%

ตารางที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาและการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้วัดความเป็นเมือง

ตัวแปรที่ใช้วัดความเป็นเมือง	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1 ความหนาแน่นของประชากร	811.73	1,979.16													
2 ความหนาแน่นของบ้าน	339.12	843.55	.99												
3 ความหนาแน่นถนน	2.52	5.52	.94	.94											
4 ร้อยละการใช้พื้นที่เมือง	17.10	24.20	.88	.90	.92										
5 ความหนาแน่นของสถานที่ราชการและสถานประกอบการ	7.05	21.60	.91	.90	.83	.75									
6 ความหนาแน่นของจำนวนเตียงในสถานพยาบาล	4.63	19.91	.79	.77	.67	.60	.72								
7 ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตร 30 บาท	71.82	14.71	-.54	-.56	-.62	-.74	-.45	-.35							
8 ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรประกันสังคม	12.06	12.00	.49	.53	.59	.72	.44	.27	-.84						
9 ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรผู้สูงอายุ	16.68	6.61	-.38	-.39	-.41	-.50	-.32	-.23	.56	-.56					
10 ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับกองทุนหมู่บ้าน	7.69	6.64	-.40	-.41	-.44	-.53	-.34	-.26	.65	-.62	.50				
11 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	16947	6282	.56	.57	.63	.65	.43	.39	-.65	.55	-.50	-.54			
12 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	14290	4334	.53	.55	.63	.67	.41	.35	-.71	.63	-.55	-.61	.91		
13 ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตในรอบ 12 เดือนที่แล้ว	19.31	8.50	.46	.46	.47	.54	.33	.32	-.64	.37	-.44	-.43	.58	.62	
14 ร้อยละของกลุ่มเข้า	26.14	19.22	.54	.56	.55	.67	.53	.40	-.78	.75	-.61	-.69	.48	.53	.46

หมายเหตุ ตัวแปรนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หุ้มหลักสำคัญ (PCA) ของตัวแปรที่ใช้วัดความเป็นเมือง 14 ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้วัดความเป็นเมือง	USEI	UDI	Communalities
ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตร 30 บาท	-.86		.83
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	.81		.74
ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรประกันสังคม	.80		.72
ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับกองทุนหมู่บ้าน	-.78		.63
ร้อยละของกลุ่มเช่า	.76		.68
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน	.73		.65
ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรผู้สูงอายุ	-.72		.54
ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตในรอบ 12 เดือนที่แล้ว	.63		.47
ความหนาแน่นของประชากร		.93	.98
ความหนาแน่นของบ้าน		.92	.98
ความหนาแน่นของสถานที่ราชการและสถานประกอบการ		.90	.86
ความหนาแน่นถนน		.85	.91
ความหนาแน่นของจำนวนเตียงในสถานพยาบาล		.84	.72
ร้อยละการใช้พื้นที่เมือง		.73	.89
Eigenvalue	8.60	1.98	
Percent of variance explained	61.43	14.11	

หมายเหตุ: การวิเคราะห์หุ้มหลักสำคัญ ใช้วิธีหมุนแกนแบบ Varimax

USEI ประกอบด้วย ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตร 30 บาท, ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน, ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรประกันสังคม, ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับกองทุนหมู่บ้าน, ร้อยละของกลุ่มเช่า, รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน, ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรผู้สูงอายุ, และร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตในรอบ 12 เดือนที่แล้ว

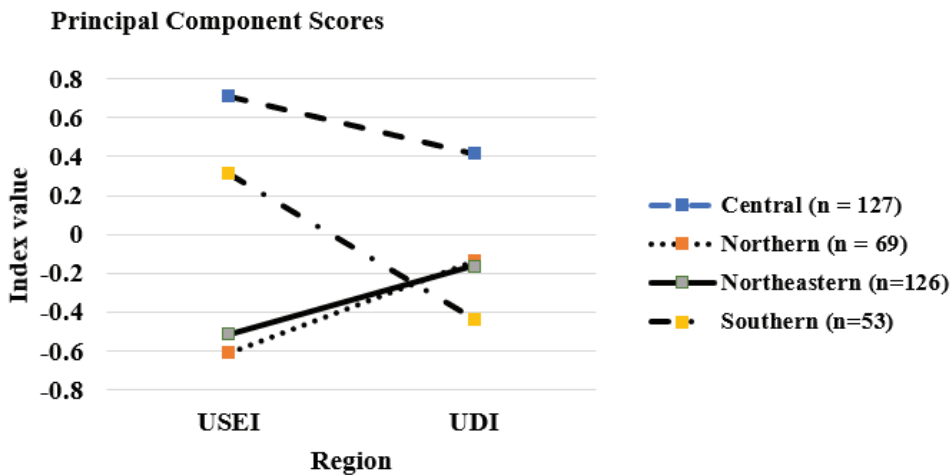
ทั้งนี้ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตร 30 บาท ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละจำนวนสมาชิกใน

ครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรผู้สูงอายุ มี ค่าน้ำหนักหุ้มหลักสำคัญ (Component loading) เป็นลบ ในขณะที่ค่าน้ำหนักหุ้มหลักสำคัญ ของตัวแปรอื่นๆในหุ้มหลักสำคัญ USEI เป็นบวก จึงกล่าวได้ว่าตัวแปร 3 ตัวข้างต้นที่มีค่าน้ำหนักหุ้มหลักสำคัญเป็นลบ เป็นตัวแปรที่ใช้วัดเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ชนบท เนื่องจากในพื้นที่ชนบทขาดบริการด้านสุขภาพที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในภาคการเกษตรในทางกลับกัน ร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ได้รับบัตรประกันสังคม ร้อยละของครัวเรือนที่เช่าบ้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน และร้อยละจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตใน 12 เดือนที่แล้ว เป็นตัวแปรที่ใช้วัดเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่เมือง

UDI ประกอบด้วย ความหนาแน่นของประชากร, ความหนาแน่นของบ้าน, ความหนาแน่นของสถานที่ราชการและสถานประกอบการ, ความหนาแน่นถนน, ความหนาแน่นของจำนวนเตียงในสถานพยาบาล และ ร้อยละการใช้พื้นที่เมือง

คะแนนमुखสำคัญ (principal component scores) ในแต่ละตัวชี้วัดความเป็นเมือง แบ่งตามรายภูมิภาค ดังภาพที่ 2 ภาคกลางมีค่า USEI และ UDI สูงที่สุดในขณะที่ภาคเหนือมีค่า USEI ต่ำที่สุด และภาคใต้มีค่า UDI ต่ำที่สุด

Urbanization Indices Distribution

ภาพที่ 2 ตัวชี้วัดความเป็นเมืองแต่ละภูมิภาค

ความเป็นเมืองและการแบ่งขั้วทางการเมือง (Political polarization)

ตัวแบบการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพื้นที่พยากรณ์ สัดส่วนการเลือกแต่ละพรรค ดังตารางที่ 3 (หน้า 50-52) ซึ่งตารางทางด้านซ้ายคือผลการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และตารางทางขวาคือผลการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่พบได้ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งค่า lambda ทุกตัว มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของพรรคขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ มีค่ามากกว่าพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก

USEI และ UDI สัมพันธ์เชิงลบกับสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทยทั้งในระบบแบ่งเขตและบัญชีรายชื่อ ในทางกลับกัน USEI และ UDI สัมพันธ์เชิงบวกกับ สัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ ความเป็นเมืองสัมพันธ์กับการแบ่งขั้วทางการเมือง กล่าวคือพื้นที่เมืองมีแนวโน้มเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่พื้นที่ชนบทจะเลือกพรรคเพื่อไทย จากค่า R2 พบว่า ความกลมกลืนของตัวแบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีค่ามากกว่าแบบแบ่งเขต และความกลมกลืนของตัวแบบการเลือกตั้งของพรรคขนาดใหญ่ เช่น พรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ มีค่ามากกว่าพรรคขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคภูมิใจไทย และพรรคชาติพัฒนา

อย่างไรก็ตาม USEI และ UDI สัมพันธ์เชิงลบกับสัดส่วนการเลือกพรรคชาติไทยพัฒนา พรรคภูมิใจไทย และพรรคชาติพัฒนา ซึ่งหมายความว่าพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มเลือกพรรคขนาดกลางและขนาดเล็ก

ความเป็นภูมิภาคนิยมและการแบ่งขั้วทางการเมือง

ความเป็นภูมิภาคนิยมและการแบ่งขั้วทางการเมืองเห็นได้ชัดในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2554 การศึกษานี้จะแบ่งตัวแปรภูมิภาคออกเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยใช้บริบทการบริหารและสถิติในการอธิบายความเป็นภูมิภาคนิยม ซึ่งเกณฑ์นี้ได้รับความนิยมนอย่างมากในการใช้อธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค การศึกษาจัดกระทำตัวแปรดังกล่าวเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ซึ่งมีภาคกลางเป็นกลุ่มอ้างอิง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสัมพันธ์เชิงลบกับสัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ และสัมพันธ์เชิงบวกกับ

สัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทย ทั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ เป็นที่น่าแปลกใจว่าภาคเหนือไม่สัมพันธ์กับสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ ในทางกลับกันภาคเหนือกลับพบความสัมพันธ์กับสัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ การศึกษาพบว่าความเป็นภูมิภาคนิยมและการแบ่งขั้วทางการเมืองเห็นได้อย่างชัดเจน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสัมพันธ์เชิงลบกับสัดส่วนการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ และภาคใต้ก็สัมพันธ์เชิงลบอย่างมากกับสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทย

ความสัมพันธ์ของความเป็นภูมิภาคนิยมและการแบ่งขั้วทางการเมืองของพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็กไม่ชัดเจนมากนัก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนการเลือกพรรคชาติพัฒนาในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และภาคเหนือสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนการเลือกพรรคภูมิใจไทยในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

ตารางที่ 3 ตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ (Spatial error regression) ทำนายสัดส่วนการเลือกพรรค

	การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต				การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ			
	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
พรรคเพื่อไทย								
lambda	0.68	0.05	15.09	.000	0.88	0.02	35.52	.000
ค่าคงที่	41.12	2.66	15.45	.000	43.21	3.31	13.07	.000
USEI	-2.33	0.88	-2.63	.009	-2.58	0.61	-4.25	.000
UDI	-0.80	1.11	-0.72	.469	-2.27	0.88	-2.60	.009
ภาคเหนือ	-0.08	3.93	-0.02	.984	-6.15	3.36	-1.83	.067
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9.13	3.57	2.56	.011	14.35	3.29	4.36	.000
ภาคใต้	-29.64	5.08	-5.84	.000	-23.06	6.49	-3.55	.000
	AIC = 2879.94, BIC = 2903.50, R ² = .72				AIC = 2576.54, BIC = 2600.10, R ² = .91			

ตารางที่ 3 ตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ (Spatial error regression) ทำนายสัดส่วนการเลือกพรรค (ต่อ)

พรรคประชาธิปัตย์	การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต				การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ			
	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
lambda	0.68	0.05	14.94	.000	0.84	0.03	29.37	.000
ค่าคงที่	30.73	2.63	11.68	.000	33.50	2.73	12.26	.000
USEI	2.41	0.88	2.74	.006	2.08	0.59	3.54	.000
UDI	3.30	1.10	3.01	.003	2.08	0.83	2.51	.012
ภาคเหนือ	2.60	3.89	0.67	.505	6.58	3.14	2.09	.037
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-19.69	3.53	-5.58	.000	-17.42	3.03	-5.75	.000
ภาคใต้	30.54	5.01	6.09	.000	26.71	5.47	4.89	.000
	AIC = 2875.79, BIC = 2899.35, R ² = .79				AIC = 2552.44, BIC = 2576.00, R ² = .91			
พรรคชาติไทยพัฒนา	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
lambda	0.45	0.06	7.17	.000	0.74	0.04	18.45	.000
ค่าคงที่	4.97	1.64	3.03	.002	2.47	1.09	2.27	.023
USEI	-1.13	0.75	-1.50	.134	-0.45	0.32	-1.39	.165
UDI	-0.78	0.80	-0.98	.328	-0.21	0.42	-0.50	.614
ภาคเหนือ	2.82	2.65	1.06	.288	2.54	1.53	1.66	.096
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-2.28	2.33	-0.98	.327	-0.24	1.41	-0.17	.863
ภาคใต้	-1.40	2.92	-0.48	.632	-1.02	2.12	-0.48	.629
	AIC = 2801.53, BIC = 2825.09, R ² = .19				AIC = 2113.56, BIC = 2137.12, R ² = .47			
พรรคภูมิใจไทย	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
lambda	0.51	0.06	8.58	.000	0.74	0.04	18.30	.000
ค่าคงที่	9.64	2.15	4.48	.000	3.81	1.13	3.37	.001
USEI	-1.14	0.93	-1.23	.219	-0.66	0.34	-1.95	.051
UDI	-2.81	1.02	-2.75	.006	-0.99	0.44	-2.25	.024
ภาคเหนือ	-5.52	3.44	-1.61	.108	-3.60	1.59	-2.26	.024
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5.91	3.04	1.94	.052	1.41	1.47	0.96	.337
ภาคใต้	-5.28	3.89	-1.36	.175	-0.69	2.20	-0.31	.754
	AIC = 2,948.74, BIC = 2,972.30, R ² = .31				AIC = 2,146.39, BIC = 2,169.95, R ² = .54			

ตารางที่ 3 ตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ (Spatial error regression) ทำนายสัดส่วนการเลือกพรรค (ต่อ)

พรรคชาติพัฒนา	การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต				การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ			
	B	se(B)	t-test	p-value				
lambda	0.35	0.07	5.09	.000				
ค่าคงที่	1.05	1.20	0.87	.382				
USEI	-0.04	0.61	-0.06	.952				
UDI	-0.17	0.61	-0.29	.772				
ภาคเหนือ	0.97	1.98	0.49	.625				
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7.46	1.74	4.30	.000				
ภาคใต้	-0.71	2.11	-0.34	.735				
AIC = 2662.73, BIC = 2686.29, R ² = .22								

ความเป็นเมือง สัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน และ สัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถวัดได้จากสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ส่วนความเบื่อหน่ายการเมืองสามารถตีความได้จากสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน ในความจริงแล้วสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งและสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนสัมพันธ์กันทางบวก กล่าวคือ การไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทำให้เสียสิทธิ์ทางการเมือง ดังนั้นเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว คนจึงมักไปเลือกตั้ง แต่หากบาทในช่อง “ไม่ประสงค์ลงคะแนน” การรณรงค์การออกเสียงแบบไม่ประสงค์ลงคะแนนถูกกระตุ้นและได้รับความนิยมโดยกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย(PAD) หรือกลุ่มคนเสื้อสีเหลือง เนื่องมาจากการไม่ประสงค์ลงคะแนนอาจหมายถึงความไม่พอใจในพรรคการเมืองโดยนัย (Whelan & Lidauer, 2011, p. 51) ในปัจจุบันการไม่ประสงค์ลงคะแนนเป็นที่ยอมรับในรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย

ความเป็นเมืองสัมพันธ์กับสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งและสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน โดยมี

รายละเอียดดังตารางที่ 4 (หน้า 92) USEI และ UDI สัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนทั้งการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขต ในขณะที่ UDI เป็นเพียงดัชนีวัดความเป็นเมืองดัชนีเดียวที่สัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

อย่างไรก็ตาม ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนน มีค่าน้อยกว่าสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ในขณะที่การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ สัดส่วนของการไม่ประสงค์ลงคะแนน และสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีค่าใกล้เคียงกัน สังเกตได้จาก lambda ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกัน

ความเป็นภูมิภาคนิยม การไม่ประสงค์ลงคะแนน และการไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นภูมิภาคนิยมและการไม่ประสงค์ลงคะแนนพบเฉพาะในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ภาคใต้มีแนวโน้มที่จะไม่ประสงค์ลงคะแนนเป็นที่น่าแปลกใจว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มที่จะไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากทั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ

ตารางที่ 4 ตัวแบบวิเคราะห์การถดถอยเชิงพื้นที่ ทำนายสัดส่วนการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

การไม่ประสงค์ลงคะแนน	การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต				การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ			
	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
lambda	0.61	0.05	11.96	.000	0.75	0.04	19.54	.000
ค่าคงที่	4.04	0.27	14.99	.000	2.88	0.25	11.52	.000
USEI	1.43	0.10	14.19	.000	1.11	0.07	15.52	.000
UDI	1.05	0.12	8.74	.000	0.99	0.09	10.53	.000
ภาคเหนือ	0.54	0.41	1.31	.191	0.46	0.34	1.32	.185
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-0.64	0.37	-1.71	.087	-0.34	0.32	-1.05	.292
ภาคใต้	1.48	0.50	2.94	.003	0.43	0.49	0.87	.385
AIC = 1264.98, BIC = 1288.54, R ² = .68				AIC = 981.02, BIC = 1004.58, R ² = .73				
การไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	B	se(B)	t-test	p-value	B	se(B)	t-test	p-value
lambda	0.74	0.04	18.66	.000	0.74	0.04	18.68	.000
ค่าคงที่	24.02	0.79	30.60	.000	23.99	0.79	30.55	.000
USEI	0.10	0.23	0.45	.652	0.14	0.23	0.60	.550
UDI	1.41	0.30	4.68	.000	1.41	0.30	4.69	.000
ภาคเหนือ	0.72	1.10	0.66	.509	0.71	1.10	0.65	.515
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.18	1.01	3.14	.002	3.21	1.01	3.16	.002
ภาคใต้	0.21	1.53	0.14	.889	0.22	1.53	0.15	.884
AIC = 1862.90, BIC = 1886.47, R ² = .63				AIC = 1862.75, BIC = 1886.31, R ² = .63				

อภิปรายผลการวิจัย

ความเป็นเมือง ความเป็นภูมิภาคนิยม และความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ สัมพันธ์กับสัดส่วนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองทั้งในการเลือกตั้งระบบแบ่งเขตและระบบบัญชีรายชื่อ ความเป็นเมืองสัมพันธ์กับการแบ่งขั้วทางการเมือง โดยคนเมืองมีแนวโน้มเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่คนชนบทมีแนวโน้มเลือกพรรคเพื่อไทย ระดับความเข้มข้นในการแบ่งขั้วทางการเมืองของพรรคขนาดใหญ่มีมากกว่าพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก ดังนั้นความกลมกลืนของตัวแบบ

การเลือกตั้งในพรรคขนาดใหญ่จึงดีกว่าพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก ความเป็นภูมิภาคนิยมยังคงมีบทบาทอย่างมากในประเทศไทย โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มเลือกพรรคเพื่อไทย ในขณะที่ภาคใต้มีแนวโน้มเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ในทางกลับกัน ความเป็นภูมิภาคนิยมไม่ชัดเจนในพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก คนชนบทมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งต่ำกว่าคนเมือง ในขณะที่คนเมืองมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนมากกว่าคนชนบท ภาคใต้มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนสูง ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสูง ทั้งในการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อ

การนำไปใช้ทางทฤษฎี (Theoretical implications)

ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และความกลมกลืนของตัวแบบการเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตมีค่าต่ำกว่าแบบบัญชีรายชื่อ เนื่องมาจากการแสดงออกทางการเมืองของการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อทำได้ง่ายและตรงไปตรงมากกว่าแบบแบ่งเขต นอกจากนี้ตามทฤษฎีการกระจายความรับผิดชอบทางสังคม (Theory of diffusion of social responsibility) การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีเขตเลือกตั้งคือประเทศ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงมีแนวโน้มที่จะแสดงออกทางการเมืองอย่างมีอิสระ ปัจจัยภายนอก เช่น การรณรงค์หาเสียงและระบบหวัคະแนนไม่มีผลต่อการลงคะแนนเสียงมากนัก นอกจากนี้เป็นเรื่องยากที่จะติดตามการลงคะแนนเสียงของแต่ละคน หรืออาจกล่าวได้ว่า การจับมือใครดมเป็นไปได้อย่าง ทำให้แสดงความเป็นตัวของตัวเองในการเลือกตั้งได้มากกว่า

ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของสัดส่วนการเลือกพรรคขนาดใหญ่มีค่ามาก เนื่องมาจากการแบ่งขั้วทางการเมืองที่ปรากฏเฉพาะพรรคขนาดใหญ่ ในขณะที่พรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็กสามารถชนะในบางเขตเลือกตั้งเท่านั้น ทำให้มีข้อจำกัดจากพิสัย (range restriction) ทำให้ค่าสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่มีค่าต่ำ

การศึกษานี้สนับสนุนทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556) เนื่องมาจากเกิดการแบ่งแยกทางการเมืองระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด คนที่อาศัยในพื้นที่ชนบทจะเลือกพรรคเพื่อไทย ในขณะที่คนเมืองจะเลือกพรรคประชาธิปัตย์ การแบ่งแยกทางการเมืองระหว่างเมืองและชนบททำให้กลุ่มคนเหล่านี้แสดงออกตามอัตลักษณ์ทางสังคมของตน จนเกิดการรวมกลุ่มทางอุดมการณ์ทางการเมืองขึ้น

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ที่มีดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมืองและดัชนีความหนาแน่นของเมืองต่ำ มีแนวโน้มเลือกพรรคเพื่อไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกพิจารณาเป็นแหล่งของกลุ่มคนรากหญ้าซึ่งถือได้ว่าเป็นฐานเสียง เนื่องมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นหัวใจสำคัญของอำนาจการเลือกผู้แทนทางการเมือง ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่พรรคเพื่อไทยจะชนะการเลือกตั้ง เพราะพรรคนี้วางนโยบายที่ให้ความสำคัญแก่คนรากหญ้า โดยมุ่งเน้นให้คนกลุ่มนี้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายประชานิยม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) โดยพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะพิจารณาพรรคการเมืองที่ให้ประโยชน์แก่ตนมากที่สุด (Downs, 1957, pp. 36-37) ซึ่งคนชนบทได้รับประโยชน์จากพรรคเพื่อไทยมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้ภาพลักษณ์ของทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นผู้นำของพรรคเพื่อไทย มีความใกล้ชิดและพร้อมที่จะช่วยเหลือคนชนบทโดยปราศจากเงื่อนไข ทำให้ภาพลักษณ์ของทักษิณ ชินวัตร เป็นตัวช่วยในการลงคะแนนเสียงแก่พรรคเพื่อไทยอย่างมาก

ในทางกลับกันเขตเลือกตั้งที่มีดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมืองและดัชนีความหนาแน่นของเมืองสูง มีแนวโน้มเลือกพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ แต่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของประชาชนในชนบท (อภิชาติ สถิตนิรามัย และคณะ, 2556) สิ่งนี้อาจเป็นเหตุผลที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ลงคะแนนให้พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งอาจจะมีเหตุผลมาจากการที่คนเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่แล้ว การลงคะแนนเสียงเพื่อประโยชน์ส่วนตนในระยะเวลาอันสั้นจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คนเมืองมากนัก คนกลุ่มนี้จะกังวลเรื่องความสามารถและจริยธรรมของผู้สมัคร ซึ่งจะมีประโยชน์แก่ตนในระยะยาวมากกว่า

ความเป็นภูมิภาคนิยมและการแบ่งขั้วทางการเมืองหรือการแบ่งแยกการเมืองระดับภูมิภาค เห็นได้ชัดเจนในการศึกษานี้ ภาคกลางเป็นภาคที่มีความเป็นเมืองมากที่สุด ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมืองต่ำที่สุด นอกจากนี้ภาคใต้ซึ่งเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ มีดัชนีความหนาแน่นของเมืองต่ำที่สุด แต่กลับมีดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมืองค่อนข้างสูง

สำหรับพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก การแบ่งขั้วทางการเมือง ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ การแบ่งแยกเมืองและชนบท และการแบ่งแยกการเมืองระดับภูมิภาคพบไม่มากเท่าพรรคขนาดใหญ่ เนื่องจากพรรคเหล่านี้จะได้รับความนิยมแคบในพื้นที่เฉพาะของตนเท่านั้น อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำแนวคิดการแบ่งแยกทางการเมืองในระดับภูมิภาค เข้ามารวมไว้ในทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556) เนื่องจากภูมิภาคสามารถเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและสัดส่วนในเลือกพรรคต่างๆ ได้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การแบ่งแยกเมืองและชนบทยังคงมีอยู่ แต่การแบ่งแยกทางภูมิภาคก็สามารถเห็นได้ชัดในเมืองไทย ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational Choice Theory) (Downs, 1957) ยังคงสามารถอธิบายการแบ่งแยกทางภูมิภาคเหมือนที่เคยได้อธิบายการแบ่งแยกเมืองและชนบท

นอกจากนี้พื้นที่เมืองมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนไม่ประสงค์ลงคะแนนและสัดส่วนไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสูงกว่าในพื้นที่ชนบท กรณีการไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งมีเพียงดัชนีความหนาแน่นของเมืองที่สามารถอธิบายได้ในขณะที่ดัชนีเศรษฐกิจและสังคมของเมืองและดัชนีความหนาแน่นของเมืองสัมพันธ์กับการไม่ประสงค์ลงคะแนน ผลการศึกษานี้อธิบายได้ว่า ข้อหนึ่งอาจเกิดจากการเบื่อหน่ายทางการเมืองของคนที่มีสถานภาพทาง

เศรษฐกิจและสังคมสูง ซึ่งมีโอกาสเป็การเมืองมากกว่า คนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต่ำกว่า ข้อสองคือการว่างงานแฝงในพื้นที่ชนบท พวกเขาสามารถไปลงคะแนนได้ง่ายกว่าเนื่องจากพวกเขามีเวลาว่างมากกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเมือง และข้อสามคือความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองและการไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสามารถอธิบายได้ด้วย bystander effect (Darley & Latane, 1968, pp. 379-380) เนื่องจากในพื้นที่ชนบทซึ่งประชากรมีความหนาแน่นน้อย จะง่ายต่อการติดตามว่าใครออกไปใช้สิทธิ์ หรือ ใครไม่ออกไปใช้สิทธิ์

การนำไปใช้ทางปฏิบัติ (Practical implications)

เนื่องจากความเป็นเมืองสัมพันธ์อย่างเห็นได้ชัดกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ดังนั้นการวางแผนพัฒนาเมืองควรควบคู่ไปกับการพัฒนาการเมือง

ถ้าพรรคประชาธิปัตย์ต้องการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงนโยบายสาธารณะเพื่อให้ความสำคัญกับคนรายได้น้อยและผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในพื้นที่ชนบทก่อน ความเป็นเมืองช่วยให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับคะแนนเสียงมากขึ้น ดังนั้นการขยายตัวของอุตสาหกรรมและพื้นที่เมืองออกไปสู่ชนบทในระยะยาวจะเป็นประโยชน์ต่อพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการลดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทรวมทั้งภูมิภาคเพื่อป้องกันการแบ่งแยกทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือพรรคประชาธิปัตย์ต้องชนะเขตเลือกตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้ เนื่องจากความเป็นภูมิภาคนิยมมีบทบาทในการเลือกตั้งอย่างมาก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในแง่ของการมีประชากรคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด

ในทางกลับกันพรรคเพื่อไทยมีความเป็นไปได้สูงที่จะชนะการเลือกตั้ง แต่ก็ยากที่จะรักษาอำนาจรัฐสภาไว้ เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองมีอิทธิพลและมีอำนาจทางการเมืองสูง กลุ่มคนเหล่านี้มักคัดค้านนโยบายประชานิยม และในที่สุดก็จะล้มรัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตยที่ได้คาดการณ์ไว้ ฉะนั้นสิ่งที่สำคัญสำหรับพรรคเพื่อไทยคือต้องตรวจสอบและสร้างความสมดุลในเรื่องอรรถประโยชน์ระหว่างเมืองและชนบท รวมไปถึงความแตกต่างระหว่างภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้และกรุงเทพฯ ซึ่งมักต่อต้านรัฐบาลพรรคเพื่อไทย

คณะกรรมการการเลือกตั้งควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตพื้นที่เมือง การศึกษาครั้งนี้ยังไม่ชัดเจนว่าเพราะเหตุใดผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่เมืองจึงมีแนวโน้มที่จะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าในพื้นที่ชนบท ดังนั้นหัวข้อนี้ควรจะศึกษาต่อไปในอนาคต

การแบ่งแยกระหว่างเมืองกับชนบทและการแบ่งแยกของภูมิภาคพบได้อย่างชัดเจนจากการศึกษานี้ อาจเป็นไปได้ที่จะศึกษาการแบ่งแยกระหว่างในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมืองของแต่ละจังหวัด เทศบาลเมืองในแต่ละจังหวัดถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของจังหวัด ซึ่งมีระดับความเป็นเมืองมากที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่นอกเขตเทศบาล เป็นที่รู้กันดีในข่าวการเมืองว่า รูปแบบการลงคะแนนเสียงของคนในพื้นที่เขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่นเขตเลือกตั้งที่ 1 ของจังหวัดอุดรธานีมีสัดส่วนการเลือกพรรคเพื่อไทยต่ำ ในขณะที่ภาพรวมจังหวัดอุดรธานีถือได้ว่าเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยจังหวัดหนึ่ง ปรากฏการณ์นี้ควรได้รับการตรวจสอบในอนาคตอันใกล้เพื่อที่จะปรับปรุงความถูกต้องในเรื่องทฤษฎีที่ใช้พยากรณ์พฤติกรรมกาเลือกตั้ง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จิราภรณ์ ดำจันทร์. (2547). **ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์, สาขาการปกครอง
- ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์, พรรณยูพา นพรัถ, ดารารัตน์ คำเป็ง, นิศาชล พรหมรินทร์, ไพรินทร์ ชัดิพิษ, ญัฐพรสินธุนาวา พงษ์พิพัฒน์, และกัญณภัทร วะวัน. (2560). การกลายเป็นเมืองของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยพะเยา: กรณีศึกษา ตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา. **วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่**, 9(3), 178-190.
- ถวิลวดี บุรีกุล, & โรเบิร์ต บี อัลบริทตัน. (2543). **ความต่อเนื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย: การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา 2543**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2541). **4 นายก ชิงธอำนาจรัฐ สู่การปฏิรูปทางการเมือง**. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล, สุริย์พร พันพื้ง, & ปัทมา ว่าพัฒนวงศ์. (2550). “ระเบิดคนเมือง” ในประเทศไทย. **ประชากรและสังคม** 2550.
- ภักรินทร์ สว่างดี. (2553). **กลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย**. (วารสารศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน
- ยงยุทธ บุราสิทธิ์. (2556). ชุมชนคนอีสานกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, 32(1).
- ยุทธพร อีสรรชัย. (2554). **วาระเลือกตั้ง : บทวิเคราะห์ว่าด้วยการเลือกตั้ง 2554 กับความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมการเมืองไทย** **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**, 9(2), 48-73.
- สตีธร ธนานิธิโชติ. (2550). พฤติกรรมนิยม (Behavioralism) และสถาบันนิยม (Institutionalism) ในการเมืองเรื่อง การเลือกตั้งของไทย. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**, 5(3), 37-56.
- สำนักข่าวอิศรา. (2553, เดือนมีนาคม 30). “**ประกาศ ปันตบแต่ง**” **ค้ำทฤษฎีนคราหัวกลับ มองมือบให้ไกลกว่าไพร่-อำมาตย์**. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/community/comm-interview/1112-2010-05-24-09-45-58.html>
- ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559, เดือนพฤศจิกายน 25). **ความเป็นเมือง**. สืบค้นจาก <http://service.nic.go.th/strategy.php?file=strategy/policy-12>
- อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุคติ มุกดาวิจิตร, และนิติ ภาวัครพันธุ์. (2556). **ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย**. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2550). **เลือกเพราะชอบ: พฤติกรรมการเลือกตั้งของคนไทยในการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรทั่วไป ปี พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.

อิทธิพร ขำประเสริฐ. (2554). แนวความคิดและทฤษฎีการศึกษาทางสังคมวิทยาเมืองเบื้องต้น. นครปฐม: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). สอนนคราประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจ เพื่อประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: คปไฟ.

ภาษาอังกฤษ

Anselin, L. (2001). Spatial Econometrics. In B. H. Baltagi (Ed.), **A Companion to Theoretical Econometrics** (pp. 310-330). United States: Blackwell Publishing Ltd.

Darley, J. M., & Latane, B. (1968). Bystander intervention in emergencies: Diffusion of responsibility. **Journal of Personality and Social Psychology**, 8(4, Pt.1), 377-383. doi:10.1037/h0025589

Downs, A. (1957). An Economic Theory of Political Action in a Democracy. **Journal of Political Economy**, 65(2), 135-150.

Duell, D., & Valasek, J. M. (2017). **Social identity and political polarization: Evidence on the impact of identity on partisan voting trade**. *Economics of Change*. Discussion Papers. Social Science Research Center Berlin (WZB).

H. Hotelling. (1936). Relations Between Two Sets of Variates. *Biometrika*, 28(3-4), 321-377. doi:10.1093/biomet/28.3-4.321

Hair, J. F., Tatham, R. L., Anderson, R. E., & Black, W. (1995). **Multivariate Data Analysis**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Harkins, S. G., & Latané, B. (1998). **Population and political participation: A social impact analysis of voter responsibility**. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 2(3), 192-207. doi:10.1037/1089-2699.2.3.192

Hotelling, H. (1933). Analysis of a complex of statistical variables into principal components. **Journal of Educational Psychology**, 24(6), 417-441. doi:10.1037/h0071325

Kitiarsa, P. (2009). [Review of the book *Performing Political Identity: The Democrat Party in Southern Thailand*, by MARC ASKEW. Silkworm Books, 2008]. **Suranaree Journal of Social Science**, 3(2), 165-168.

Li, Y., Wang, X., Zhu, Q., & Zhao, H. (2014). Assessing the spatial and temporal differences in the impacts of factor allocation and urbanization on urban-rural income disparity in China, 2004-2010. **Habitat International**, 42, 76-82. doi:10.1016/j.habitatint.2013.10.009

Mehaina, M., El-Bastawissi, I., & Ayad, H. (2016). The Comprehensive Urbanization Level Index (CULI) As A New Approach To Reclassifying Urban And Rural Settlements In Egypt. **WIT Transactions on Ecology and the Environment**, 204, 12.

- Organisation For Economic Co-Operation And Development. (2008). **Handbook On Constructing Composite Indicators**. In Methodology And User Guide.
- Petrişor, A.-I., Ianoş, I., Iurea, D., & Vîdianu, M.-N. (2012). Applications of Principal Component Analysis Integrated with GIS. **Procedia Environmental Sciences**, 14, 247-256. doi:<https://doi.org/10.1016/j.proenv.2012.03.024>
- Roy, J., Perrella, A. M. L., & Borden, J. (2015). Rural, Suburban and Urban Voters: Dissecting Residence Based Voter Cleavages in Provincial Elections. **Canadian Political Science Review**, 9(1), 112-127.
- Taherdoost, H., Sahibuddin, S., & Jalaliyoon, N. (2014). **Exploratory Factor Analysis; Concepts and Theory**. Paper presented at the Advances in Applied and Pure Mathematics.
- Thananithichot, S. (2012). **Political engagement and participation of Thai citizens: the rural-urban disparity**. Contemporary Politics, 18(1), 87-108. doi:10.1080/13569775.2012.651274
- Tobler, W. R. (1970). **A Computer Movie Simulating Urban Growth in the Detroit Region**. Economic Geography, 46, 234-240. doi:10.2307/143141
- United Nations Centre for Human Settlements [Habitat]. (2001). **The State of the World's Cities 2001**, Chapter7. In.
- United Nations Development Programme [UNDP]. (2016). **Sustainable Urbanization Strategy UNDP's Support To Sustainable, Inclusive And Resilient Cities In The Developing World**. Retrieved from http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Sustainable%20Development/Urbanization/UNDP_Urban-Strategy.pdf
- Whelan, R. D., & Lidauer, M. (2011). **Thailand General Election 3rd July 2011**. Retrieved from Bangkok: